

PERİKLES

Kategori: Liderlik

Yazarlar Hakkında Bilgi

Thomas R. Martin, Amerikan klasik tarihçisi ve akademisyendir. Özellikle Antik Yunan ve Roma tarihi üzerine yaptığı çalışmalarla tanınır.

Uzmanlık Alanı Klasik Yunan tarihi, özellikle Atina demokrasisi, Perikles dönemi ve Helenistik çağdır.

Kitabın Konusu ve Ana Fikri

Kitabın Konusu

Klasik dönem tarihçisi Thomas R. Martin'in bu biyografik eseri, Atina'nın Altın Çağı olarak adlandırılan dönemde "yurttaşların birincisi" statüsünü kazanmış bir liderin, Perikles'in yaşam öyküsünü anlatmaktadır.

Kitabın Ana Fikri

Perikles, Antik Yunan'ın ve özellikle Atina'nın en parlak dönemine damga vuran devlet adamıdır. Perikles'in liderliğiyle Atina demokrasisi, sanatı, felsefesi ve askeri gücü zirveye ulaşmıştır.

Perikles'in liderliği ve vizyonu bir şehri (Atina'yı) dünya tarihinin merkezi haline getirmiş, demokrasinin gelişimini sağlamış ve emsalsiz bir kültürel bir miras yaratmıştır.

Klasik dönem tarihçisi Thomas R. Martin'in bu biyografik eseri, Atina'nın Altın Çağı olarak adlandırılan dönemde "yurttaşların birincisi" statüsünü kazanmış bir liderin, Perikles'in yaşam öyküsünü anlatmaktadır.

Perikles Klasik Yunan tarihi için o kadar önemlidir ki, yaşadığı dönem Perikles Çağı olarak bilinir.

Yazar Perikles'in yaşam öyküsünü anlatırken ve liderliğini değerlendirirken, kariyerinin incelenmesi açısından çok önemli bulduğu üç özelliğin geçmişi ve gelişimine odaklandığını söyler. Bunlar: Perikles'in yılmaz Sparta karşıtlığı; bilgi temelli muhakeme etme ve yargıda bulunma özelliği; Atina'nın yoksul yurttaşlarına yönelik siyasi ve mali teşvikleri desteklemesidir.

Perikles'ten Önce (MÖ 632-490)

Yazar, anne tarafından Alkmeonoğulları ailesinin bir üyesi olan Perikles'in, kulaktan kulağa aktarılan üç önemli olayın etkilerini tüm siyasi yaşamı boyunca hissettiğini ifade eder.

İlki; MÖ 632 yılındaki Kylon darbe girişimidir. Darbe girişimi başarısız olur. İsyanlılar kutsal bir mekana sığınır. Atinalı yetkililer bölgeden uzaklaşırlarsa kendilerine zarar verilmeyeceği sözünü verir. Fakat sözler tutulmaz ve isyanlılar öldürülür. Komplocuların verilen söze rağmen öldürülmesi tanrılara karşı işlenmiş ağır bir suçtur; bu da sorumlu kişilerin lanetlenmesi anlamına gelmektedir. Yöneticilerden biri Alkmeonoğulları ailesinden Megakles'tir. Atina'da Perikles'in atalarına karşı nefret yükselir ve aile sürgüne gönderilir. Bu olay, siyasi çekişmelerde Alkmeonoğullarını alt etmek isteyen rakiplerince bir silah olarak hep kullanılacaktır.

Diğeri; MÖ 510 yılında iktidarın el değiştirmesi ve bu esnada Spartalıların Atina yönetimine müdahaleleridir. Altıncı yüzyılın sonlarına doğru Atina'da yoksulluk artmış; reform istekleri dillendirilmeye başlanmıştır. 510 yılında Delfi rahibelerinin yalanlarına inanan Spartalılar Atina'ya kuvvet sevk ederek Tiran Hippias'ı sürgüne gönderir. Kleisthenos başa geçer. Kleisthenos geniş siyasi ve yapısal düzenlemeler yapar; tiranlığı engellemek için yeni yasalar (ostrasizm) çıkarır; Atina'da doğrudan demokrasiyi inşa eder. Bu tarihten sonra Atina çok daha zengin ve güçlü bir devlet haline gelmeye başlar. Bunun üzerine Spartalılar Tiran Hippias'ı tekrar Atina'ya getirmek için girişimlerde bulunurlar. Sparta'nın müdahaleleri ile politikasındaki ani ve hızlı değişimler, kuvvetli bir dış tehdit algısının yerleşmesine sebep olur.

Sonuncusu; İyonya ayaklanması ve Perslerin saldırısıdır. Beşinci yüzyılın başında başlayan İyonya ayaklanmasına Atinalılar 4000 asker ve 20 savaş gemisi ile destek olur. Persler buna rağmen ayaklanmayı bastırır ve Atina'ya 32 km uzaklıktaki Marathon kumsalına çıkarlar. Atina Sparta'dan yardım ister. Spartalılar olumlu cevap verirler; ancak yardım göndermekte

gecikirler. Atinalılar Miltiades komutasında riske girerek düşmanın üzerine atılır. Galip gelirler. Persler yurtlarına dönmek zorunda kalır.

Marathon Savaşı'na Perikles'in babası Ksanthippos'un katılmış olması muhtemeldir. Savaş esnasında 4-5 yaşlarında olan Perikles muhtemelen savaş hikayelerini babasından dinlemiştir.

Perikles'in Gençlik Yılları (MÖ 495-478)

Perikles büyürken Atina'da büyüyüp geliyordu. MÖ 480'lerin sonunda Atina'nın nüfusu 250 bini geçmişti. Kuzey Karadeniz ve Mısır'dan gelen başta tahıl olmak üzere temel ihtiyaç maddeleri ile şarap ve gümüş ihracatı devasa bir ticaret hacmi yaratmıştı. Deniz ulaşım yollarının güvenliği beka meselesi idi. Bu nedenle müstahkem limanlar inşa ettiler; denizcilikte ve gemi yapımında ustalaştılar; güçlü bir donanma kurdular.

MÖ 490'da Marathon'da yenilgiye uğrayan Persler saldırı hazırlığına başladı. 31 Yunan kent devleti Pers tehdidi karşısında ittifak oluşturdu. Atina Meclisi tüm sürgünde olanları ülkeye çağırdı. Pers ordusu MÖ 480'de Yunanistan içlerinde ilerlerken Perikles'in yaşı 15 civarındaydı.

Themistokles'in o yıllarda yönetimde bulunması Atina'nın en büyük şansı idi. Themistokles MÖ 483 yılında yeni keşfedilen zengin gümüş yataklarının gelirinin bir donanma kurulması için kullanılmasını önermişti ve Atinalılar bunu kabul etmişti. 200 adet trirem (3 sıra kürekli en modern gemi) inşa edildi. Bu karar hem Perslerden kurtulmayı sağladı hem de Atina'yı alelade bir kent devletinden Perikles zamanındaki uluslararası bir güç haline getirdi.

Persler bir dizi kara ve deniz muharebelerini müteakip Atina kapılarına dayandı. Atina boşaltıldı. Atinalılar hemen güneylerindeki Salamis ve Aigine adalarına taşındılar. Persler Atina'yı yakıp yıktılar ve Müttefik Donanmasının peşine düştüler. Themistokles'in bir savaş hilesi sonucunda Persler Salamis Adası ile Atina kıyıları arasında kalan bölgede muharebeyi kabul ettiler. Yunanlılar galip geldi. Yenilen Persler Teselya'da bir birlik bırakarak İran'a geri dönmeye başladılar.

Bir süre sonra Pers Kralı Kserkses Atina'ya müttefik olma teklifi yaptı. Atinalılar teklifi geri çevirdi. Bunun üzerine Teselya'daki Pers birlikleri tekrar Atina üzerine yürüdü. Atina bir kez daha boşaltıldı ve Persler tarafından yakılıp yıkıldı. Persler Atina üzerine harekete geçtiğinde yardıma gelmeyen Spartalılar bu sefer 40 bin kişilik bir ordu gönderdiler. Muharebeyi Atina'dan çıkıp kendilerine avantaj sağlayan bir arazi olan Plataia'da kabul eden Persler (MÖ 479 Plataia Savaşı) yenildiler ve geride asker bırakmadan Yunanistan'dan çekilmeye başladılar.

Yazar bu dönemde Perikles'in Atina'nın müstakbel yöneticisi olarak çıkardığı dersleri metin aralarında şu şekilde aktarmaktadır;

*Spartalılar Yunanlıların özgürlüğü ve müttefiklik hususlarında güvenilmezdir.

*Sparta piyadeleri iyi liderlerle son derece iyi savaşır.

*Beklenmedik olaylar (Pers Komutanı Mardonius'un savaşta ölümünün savaşın gidişatını değiştirmesi gibi) en büyük çatışmaların sonucunu bile değiştirir.

*Servet arzusu ile yanıp tutuşan seçkinler komplolar kurmaya ve her türlü hileye yatkındır.

*Yunan özgürlüğü için güçlü bir donanma ve para şarttır.

*Milli çıkarlar söz konusu olduğunda, gizlice kullanılan büyük meblağlarda para uluslararası ilişkilerin gizli dünyasında asli rol oynar.

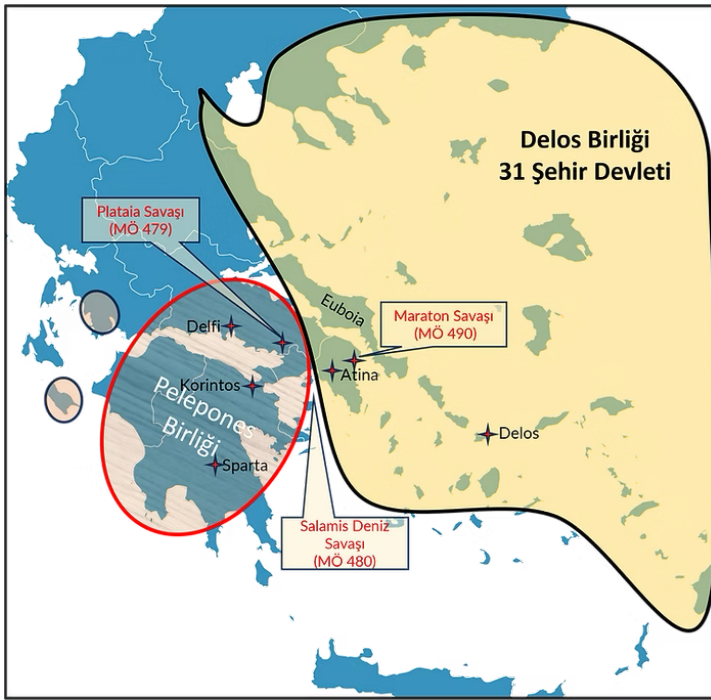
*Yunanistan'ı Perslere karşı kurtaran şey, "direnme kararı"ndan vazgeçilmemesidir.

*Themistokles örneğinde olduğu gibi, iyi bir liderin en başat özelliği ikna gücü ve bilgiye dayalı muhakeme yeteneğidir.

*Ailesinin sık sık sürgüne gönderilmesinde görüldüğü gibi, Atina'da siyasi dengeler hassas ve değişkendir.

*Güçlü siyasi figür olmak için Atinalı yoksul yurttaşların desteğini kazanmak gerekir.

Delos Birliği'nin Kurulması ve Kallias Barışı

Perslerle yapılan savaşlar ve oluşan düşmanlık, Atina İmparatorluğunun kuruluşunun yolunu açmıştır. Atinalılar Pers tehdidine karşı Ege Denizi ve çevresindeki müttefiklerle güçlü ve istikrarlı bir deniz ittifakı kurmaya girişirler; böylece bölgesel savunmayı güçlendirebilir, deniz yollarının güvenliği sağlanabilir ve Perslerden intikam alınabilirdi.

İttifakın sürekliliği ve güçlü bir donanmanın varlığı için düzenli para akışı olması gerekiyordu. İttifakın kasası Delos Adası; ittifakın adı Delos Birliği oldu. Birlik yüzyılın ortasına gelindiğinde Ege'deki adalarla Trakya ve Anadolu sahilindeki kentlerin neredeyse tümünü içeriyordu.

Perslerin karada ve denizde devasa bir kuvvet topladığını haber alınca Kimon komutasındaki Müttefik donanması 200 trirem ile denize açıldı. MÖ 468 yılında bugünkü Side yakınlarında cereyan eden Eurymedon Deniz Savaşı ve müteakiben karada devam

eden savaşlarda Yunanlılar kesin zafer kazandılar. Perslerin 300 gemi, 60 bin personel zayıtı vardı. Yunanlıların elde ettiğı savaş ganimeti çok büyüktü. Bunun üzerine Pers Kralı Delos Birliğı ile saldırmazlık anlaşması yapmaya razı oldu. Kallias Barışı olarak adlandırılan anlaşmaya göre Pers ordularının hareket alanı Doğı Akdeniz bölgesiyle sınırlı olacaktı. Böylece Yunanistan istila tehdidinden kurtulmuş oldu.

Ancak tehdit ortadan kalkınca ittifak içinde Atinalıların liderliğine karşı memnuniyetsizlik arttı; artık birlik için ödeme yapmak istemiyorlardı. Atina emperyal bir güç haline gelmişti. Bu hoşnutsuzluk Kuzey Ege Adası olan Thasos'un 465 dolaylarında ittifaka karşı ayaklanmasıyla sonuçlandı.

Perikles'in Yetişkinliği ve Aldığı Eğitim (MÖ 479-464)

Delos Birliğinin kurulma sürecinde Perikles orduda milis olarak görev yapıyor, Atina Meclisi toplantılarına katılıp kamusal bir isim yapmaya çalışıyordu. MÖ 472'de kamusal alanda popülerlik kazanmak için yazar Aiskhylos'un "Persler" oyununa sponsor oldu. Salamis Deniz Savaşı'nı Perslerin gözünden anlatan oyun halk arasında büyük ilgi gördü.

Perikles müzisyen Damon'dan müzik eğitimi aldı. Aynı zamanda Elea'lı Zenon'un da öğrencisiydi. Perikles akıl yürütme ve bilgi temelli muhakeme ile ortaya çıkabilecek gizli gerçekler üzerine derinlemesine düşünmeyi ve aklını kullanmayı Zenon'dan öğrenmiştir. En önemli öğretmeni Urlalı Anaksagoras ise duygularını denetlemeyi ve kendine hakimiyeti öğretmiştir. Perikles önceden hazırlık yapmadan konuşma yapmamış; davranışlarında ölçülü bir tutum sergilemiş; kutsal değerlere saygılı olmuştur.

Perikles'in Liderliğe Yükselmesi ve Atina ile Sparta'nın Düşman Haline Gelmesi

MÖ 464 dolaylarında Thasos elçilerinin Sparta'yı Atina'ya saldırmaya ikna etmek için kente gelmesinden kısa bir süre sonra büyük bir deprem Sparta'yı harabeye çevirmişti. Bu depremi fırsat bilerek ayaklanan Helotlar Sparta'yı zor durumda bırakmış; Sparta Atina'dan yardım istemişti. Kimon komutasındaki 4000 hoplit Sparta'ya gitmiş, fakat Spartalıların isteksizliği üzerine geri dönmüşlerdi. Spartalılar, Atinalıların demokrasi yanlısı tutumlarının Helotlara desteğe dönüşebileceğinden korkmuşlardı.

Spartalıların tutumu Kimon'a karşı Atina'da antipati uyandırdı. Bu durumdan istifade eden Ephialtes (Liberallerin lideri) Areopagos Konseyi'nin siyasi ve yargısal yetkilerini budayarak kurumlar arasında yeniden yetki dağılımı için harekete geçti. Bu reformlar demokratik eşitlik ve yolsuzluklar açısından Atinalıların yararına olmuştur.

MÖ 463'te Perikles'in siyaset sahnesine çıkışını gösteren ilk olay yaşanmıştır. Bu olay, Thasos seferinden döndükten sonra Kimon'un, Makedonya Kralı'ndan rüşvet almakla suçlanmasıdır. Perikles mahkemede görev almıştır. Kimon bu davadan ceza almadan kurtulmuştur.

Kimon'un MÖ 461'de ostrakismos (sürgün) yasası ile bertaraf edilmesi ve hemen akabinde Ephialtes'in suikasta uğramasıyla, Perikles'e iktidar yolu açılmıştır. Atina'da modern demokrasilerde olduğu gibi, iki karşıt siyasi grup vardı: aristokrat muhafazakarlar ve liberal

demokrasi yanlısı radikaller. Muhafazakarlar demokrasiyi zengin azınlıkla sınırlamayı isterken liberaller Atina'nın sıradan vatandaşlarına daha fazla güç vermek istiyorlardı.

Perikles döneminde yargıda reform yapılmış, kamu görevlilerine ücret verilmeye başlanmış, vatandaşlık yasası çıkarılmış (MÖ 651) demokratik kurumlarda radikal değişiklikler yapılmıştır. Perikles, halkın yönetime katılmasını sağladığı reformlar sayesinde, hem aristokratlara ağır bir darbe indirmiş hem de rakiplerine karşı iktidardaki yerini sağlamlaştırmıştır.

MÖ 450'lerin başında Delos Birliği Mısır'ı Pers boyunduruğundan kurtarmak için 200 trirem ve 40 bin askerden oluşan bir kuvveti Kıbrıs üzerinden Mısır'a sevk etmişti. İlk yıllarda bu kuvvet başarı kazanınca Pers Kralı Sparta'ya bir elçi göndererek Atina'ya saldırımları karşılığında askeri harcamalarını karşılayacağını söyledi. Bu Atinalılar açısından tam bir ihanetti.

MÖ 457'de Sparta ve müttefikleri ile Atina ve müttefikleri Tanagra Muharebesinde karşı karşıya geldiler. Spartalılar çok kayıp vermelerine rağmen muharebeyi kazandı. Ancak iki ay sonra Oenophyta Muharebesinde ise Atinalılara yenildiler. Bunun üzerine Aigina Atina'ya teslim oldu.

Delos Birliği Mısır'da altı yıl savaştıktan sonra yenildi; 250 trirem 50 bin insan kaybetti. Persler tekrar Mısır'ın kontrolünü ele geçirdi. Yenilginin ciddiyeti MÖ 454'te Delos'da bulunan Birlik hazinesinin Atina'ya taşınmasından da anlaşılmaktadır.

MÖ 451 yılında Atina Sparta ile beş yıllık saldırmazlık anlaşması yaptı. Atina ve Sparta'nın son yıllarda yaşadığı insan kaybının (Sparta depremi-Mısır seferi) bu anlaşmada ne kadar etkili olduğuna dair bir bilgi bulunmamakla birlikte iki devletinde yıprandığı tarihi bir gerçektir.

Perikles'in Liderliği

MÖ 446'da Atina'nın doğusunda bulunan Euboia adasındaki kent devletleri Delos Birliğine karşı ayaklandı. Euboia, Atina'nın doğusunu emniyete aldığı için stratejik açıdan son derece önemliydi. Bunu fırsat bilen batıdaki Megara kent devleti Atina ile ittifakı bozarak Sparta ile ittifak yaptı. Sparta piyadeleri Atina'nın topraklarına girdi. Bunun üzerine iki cepheli bir tehlide maruz kalan Atinalılar Euboia'daki kuvvetlerini çekerek doğuya yöneldiler. Perikles paranın gücünü kullanarak (rüşvetle) Spartalı generalleri Sparta'ya geri dönmeleri konusunda ikna etti ve tekrar batıdaki tehlide döndü. Bölgenin kontrolünü yeniden ele geçirdi. Perikles'e Meclis tarafından bu kadar yüklü bir parayı nereye harcadığı sorulduğunda "gereken yere" cevabını vermiştir.

Perikles bu dönemde orduyu güçlendirecek hamleler yapmıştır: Süvari mevcudunu 300'den 1000'e çıkarmış; okçu birliği kurmuş; yeni surlar inşa ettirmiştir.

Perikles MÖ 440'larda başlayan ve yıllarca süren geniş kapsamlı kent inşaat programı uygulamıştır. Atina'daki Akropol üzerine Parthenon (Bakire Tanrıca Tapınağı), Odeon (müzik salonu) ile Propylaia (Akropolis'in girişi) ve dev bir Athena heykeli inşa ettirmiştir. Ayrıca, savaşlar sırasında Persler tarafından yok edilenlerin yerine başka tanrılar adına tapınaklar yaptırmıştır. Bina projelerini Delos Birliği hazinesi finanse etmiştir. Bu projeler istihdam yaratarak çok sayıda yoksul vatandaşa kazanç sağlamıştır. Güçlenen yoksullar mal mübadelesini artırmış; bu da ekonomiye yarar sağlayarak kenti zenginleştirmiştir.

MÖ 443 yılında siyasi rakibi Melesias oğlu Thukydides'in sürgüne gönderilmesi (ostrakismos) ile Perikles artık siyasi nüfus açısından Atina'nın tartışmasız birinci adamı olarak zirveye ulaşmıştır. 15 yıl boyunca üst üste generaller (Strategoï Konseyi) kuruluna seçilmiştir.

MÖ 446/5'te Atinalılar ve Spartalılar 30 yıl süreli bir barış anlaşması yaptılar. Atinalılar Euboia adasından çekilmeye, Peloponez kuzeyinde kontrol ettikleri bölgeleri bırakmaya ve Megara'daki garnizonlarını boşaltmaya razı oldular. Buna mukabil Spartalılar Atina'nın müttefikleri üzerindeki egemenliğinin meşruluğunu tanımaya razı oldular.

Bu dönemde Perikles'in Atina demokrasisi üzerindeki tahakkümü komedya yazarları tarafından eleştirilmeye başlanmıştı. Teleklides, "Oyun, eğer demokrasiye hiç uymayacak şekilde bütün bu gücün bir kişide toplanması tek adam yönetimi seviyesine ulaşmıyorsa, o zaman tek adam yönetimi nedir" diye soruyor; Kratinos, "Tüm zamanların en büyük tiranı" diyordu.

Samos Ayaklanması ve Peloponez Savaşı

Delos Birliğine yönelik en büyük tehdit MÖ 441'de Samos adası kent devleti ile ilgili bir tartışmadan doğdu. Tartışma Samos'un Miletos kent devletine ait bazı toprak parçalarında hak iddia etmesi üzerine çıkmıştı. Perikles komutasındaki donanma Samos'a iki sefer düzenledi. Samos sert bir şekilde cezalandırıldı.

MÖ 450'lerde Mısır'da uğranan yenilgi Karadeniz'i önemli hale getirmişti. Çünkü buradan tahıl ve kereste ithal ediliyordu. Güney Karadeniz'de bulunan bir kent devletindeki ayaklanmayı desteklemek için donanmayı gönderdi. Ayrıca kurulan Atina yanlısı yönetimi takviye etmek için 600 kişilik gönüllü bir grubu bölgeye göndererek yerleştirdi. Bu yerleşim birimine Piraeus (Bugünkü Piraziz adı buradan gelmiş olabilir) adı verildi.

MÖ 446/5'te yapılan barışa rağmen Atina-Sparta ilişkileri kötüleşiyordu. Açıkça saldırı tehdidi algılayan Perikles, zaman kazanmak için MÖ 430'ların ortalarından itibaren her yıl Spartalı liderlere gizlice 10 talanton rüşvet göndererek saldırıyı ertelemeye çalıştı.

Aynı dönemde Perikles'in yakınlarına (Aspasia, Heykeltraş Phidias, Anaksagoras) ve dolayısıyla kendisine karşı yöneltilen suçlamalarla mücadele ettiği biliniyor. Fakat Perikles'e yönelik en büyük suçlama; en iyi seçenek olduğu için değil, yurttaşların dikkatini yakın arkadaşlarına yönelik suçlamalardan ve kendi sözde uygunsuz davranışlarından başka bir yöne çekmek için Atina'yı savaşa soktuğu iddiasıydı.

Thukydides'e göre Peloponez Savaşı'nın asıl nedeni; Atinalıların Spartalılara büyük bir korku salması, bunun da bir savaş zorunluluğu doğurmasıdır.

Görünen nedeni ise Atina ile Korinthos kent devleti arasındaki mücadele ve anlaşmazlıklardır. MÖ 432 ve 431 yıllarında Sparta müttefiklerinin yaptığı toplantılarda Korinthosluların kışkırtmasıyla Atina topraklarını istila kararı alındı.

MÖ 431'de Spartalılar Atinalıların savaştan kaçınmak için bazı tavizler (Megara kararnamesinin iptali gibi) vermesini istedi. Perikles taviz verilmesi halinde bunun sonunun gelmeyeceği gerekçesiyle karşı çıktı. Ona göre, bu köleliğe kadar giderdi.

Perikles stratejisini kısaca “Atina Adadır” stratejisi olarak adlandırdı. Bu stratejinin gereği;

*Spartalılar ile kara muharebesine girmemek, askerleri korumak,

*Donanmayı kullanarak denizdeki üstünlüğü devam ettirmek; deniz ikmal kanallarını açık bulundurmak, fırsat doğduğunda Peloponez kıyılarına baskınlar düzenlemek,

*İnsan gücünü muhafaza etmek; böylece müttefikleri bir arada kalmaya zorlamak,

*Savaş sürerken yeni topraklar fethetmeye kalkışmamaktı.

Perikles yaşadığı sürece stratejisine bağlı kaldı. Kara savaşlarından kaçındı ve bunun yerine tüm halkını Atina'nın büyük surlarının ardına taşıdı. Atinalılar, açık limanları sayesinde ikmalde güçlük çekmedi.

Etkili bir lider, misyonu ve bunu halka taşıması sayesinde unutulmaz olur. Perikles'in konuşmaları bunun eşsiz örneklerini oluşturur. Bunlar içinde en muhteşem olanı MÖ 431'de Peloponez savaşında ölenlerin gömüldüğü mezarlıkta verilen Cenaze Konuşmasıydı.

Konuşmanın ana teması; ölümleri ve cesareti, fedakarlığı ve vatanseverliği övmektir. Perikles bu konuşma fırsatını neden savaşıldığını açıklamak için kullandı. Ona göre cevap demokrasi ve onun şekillendirdiği vatandaşlar ve inşa ettikleri ülkeydi. Konuşmasında Atina demokrasisini basitçe şöyle tanımlıyor: ”Bize demokrasi denildiği doğrudur, çünkü yönetim azınlığın değil, çokların elindedir.”

Aynı konuşmada, Atinalıları özgürlüğe değer veren, ancak sorumluluk sahibi insanlar olarak tanımlıyor ve Atinalıların, bir vatandaşlık görevi ve kamusal ruhluluk duygusu sergilediğini söylüyor.

Atina gemileri Atina'yı beslerken şehre veba da getirdiler. Bu vebanın Atina nüfusunun dörtte birine yok ettiği tahmin edilmektedir. Kurbanları arasında Perikles'in iki oğlu da vardı.

Vebanın yok etmeye başladığı Atina halkı, içinde bulunduğu zor durumdan Perikles'i sorumlu tuttu. Perikles ağır bir para cezasına çarptırıldı ve görevden alındı. Fakat kısa bir süre sonra tekrar generalliğe seçildi. Ancak hastalanarak MÖ 429 sonbaharında hayatını kaybetti.

Perikles, Atina'yı kargaşa içinde bırakmıştı. Peloponez Savaşı, MÖ 404'te Sparta'nın Perslerden aldığı yüklü miktarda para ile inşa ettiği deniz gücünün Atina'ya üstünlük kurmasıyla bitti. Atinalı oligarklar demokrasiyi ortadan kaldırdı ve iç savaş süreci başladı.

Perikles'in ölümünden sonra Atina'da liderliğin olmayışı ve Perikles'in belirlediği stratejiden sapmalar ile Sparta'ya Pers yardımı yenilgiyi getiren en büyük sebepler olarak sıralanabilir.

Perikles, Peloponez Savaşını engellemekte başarısız olmaktan sorumlu tutulabilir; ancak Atina'nın nihayetinde savaşı kaybetmesinin nedeni onun politikaları değildir.

Perikles'in bir lider olarak etkinliği; itibarının sağlamlığından, bilgiye dayanan kararlarından, rüşvet ve yolsuzluklar karşısında net bir şekilde nüfuz edilemez olmasından kaynaklanır.

Perikles'in Peloponez Savaşı Stratejisinin Değerlendirilmesi

Perikles, Peloponez savaşında “dolaylı stratejiyi” uygulayarak Peloponez Birliğini (Sparta ve Müttefikleri) mağlup etmeyi planlamıştı. Peloponez Birliği kara muharebelerinde yenilmeyecek kadar güçlüydü. Onların karşısına kara gücü ile çıkmak intihar olurdu.

Perikles'in stratejisi gereği; Atina, surların arkasına çekilerek, Peloponez Birliği'ne yapacağı uzun zamana yayılmış deniz seferleri ile düşmanı yıpratacak, savaşma azmini kırarak onu barışa zorlayacaktı.

Perikles, Peloponez Birliği'nin **ağırlık noktasını kara gücü**; kendi **ağırlık noktasını Delos Birliğinin korunması ve devamı** olarak düşünmüştür. Ama doğru ağırlık noktaları; Peloponez Birliği için “kara gücü” iken Delos Birliği için Perikles'e dayanan “Liderlikti.” Nihayetinde Atinalılar bunu göremedikleri için Perikles'e yönelik yersiz suçlamalarda bulunmuşlardır. Perikles öldükten sonra da Delos Birliğini hedefe yönlendirecek liderlik sergilenemediği için savaş kaybedilmiştir.

Sonuç Olarak;

Perikles büyük bir devlet adamı, siyasetçi, asker ve hatipti. Ama her şeyden önce mantık adamıydı.

Bugün Antik Atina'dan çıkarmamız gereken en büyük ders; Atina'nın MÖ 5'inci yüzyılda nasıl zenginleştiği, güçlendiği ve İmparatorluk haline geldiğidir.

Atina'nın MÖ 5'inci yüzyılda zenginleşmesine ve yükselişine etki eden ana nedenler şunlardır:

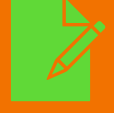
***Halk Demokrasisi:** Demokratik uygulamalar, halkın yönetime ve kararlara direk katılmasını sağlayarak Atinalıların aidiyet ve vatanseverlik duygularını güçlendirmiş; her vatandaşın kapasitesinden azami istifade edilmesinin önünü açmıştır.

***Deniz Ticareti ve Deniz Kuvvetleri:** Atina, deniz ticareti ve deniz gücü sayesinde önemli bir ekonomik ve politik güç haline gelmiştir. Delos Birliği'nin lideri olarak Atina, gemi inşasında çok ileri gitmiş; gelişen gemi teknolojisi denizlerde hakimiyetini pekiştirirken aynı zamanda gemi inşa sektörü ekonomisine büyük katkı sağlamıştır.

***Sanat, Kültür, Mimari, Felsefe ve Bilimdeki Gelişmeler:** Bu dönemde sanat, kültür, mimari, felsefe ve bilimde önemli ilerlemeler sağlanmıştır. Atina kültür ve sanatın merkezi haline gelmiştir. Sokrates, Platon, Aristoteles gibi büyük düşünürler, yazarlar ve mimarlar yetişmiştir.

***Doğal Kaynaklar ve Stratejik Konum:** Atina topraklarında bulunan madenlerin toplumun genel menfaatlerine yönelik kullanılması Atina'nın zenginleşmesine katkı yapmıştır. Ayrıca Atina'nın deniz kıyısında bulunması, ticaret için uygun bir liman sunması ve savunma açısından avantajlı bir konumda olması, şehrin güçlenmesine katkı sağlamıştır.

Bugün bunlardan alacağımız dersler vardır: Demokrasi, liyakat, güçlü ordu, güçlü ekonomi ve kapsayıcı liderlik/devlet adamlığı büyük devlet olmanın ön koşullarını oluşturmaktadır.

1. Bir liderin aile kökeni, yaşadığı siyasi krizler ve toplumsal travmalar, ilerideki kararlarını ve stratejilerini belirleyebilir.
2. Halkın yönetime doğrudan katılması ve demokratik uygulamalar, bir toplumu hem güçlü hem de dayanıklı kılar.
3. Bir toplumun gücü sadece ordusundan değil; demokrasisinden, ekonomisinden, kültüründen ve onu birleştiren vizyoner liderlerinden gelir.
4. Rüşvet, ittifaklar, barış anlaşmaları ve uzun vadeli stratejiler; savaş meydanındaki başarı kadar belirleyicidir.
5. Bilgiye dayalı muhakeme, disiplin, ikna gücü ve dürüstlük; büyük liderlerin ayırt edici özellikleridir.
6. Güçlü bir lider ülkeyi zirveye çıkarabilir; bununla birlikte toplumsal ayrışma, kötü liderlik ve yanlış stratejiler yıkıma yol açar.
7. Demokrasi, liyakat, güçlü ekonomi, sağlam savunma ve kapsayıcı liderlik: güçlü devlet olmanın değişmeyen ön koşullarıdır.